

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КРЕМЕНЕЦЬКА ОБЛАСНА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ім. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Кафедра історії та методики навчання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із навчально-педагогічної роботи

Марія БОДНАР

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СТРАТЕГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СВІТУ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ другий (магістерський)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 01 Освіта / Педагогіка

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 014 Середня освіта (Українська мова і література)

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА Середня освіта (Українська мова і література. Історія)

Робоча програма навчальної дисципліни *Стратегічні проблеми сучасного світу* для *другого (магістерського)* рівня вищої освіти з галузі знань *01 Освіта / Педагогіка* спеціальності *014 Середня освіта (Українська мова і література)* освітньо-професійної програми *Середня освіта (Українська мова і література. Історія)*. Кременець, 2024 р. 20 с.

Укладач: **МОРОЗ Олена Василівна** – кандидат філософських наук, доцент, старший викладач кафедри історії та методики навчання.

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри історії та методики навчання. (Протокол № 1 від 01 серпня 2024 року).

Завідувач кафедри

проф. Ірина СКАКАЛЬСЬКА

1. ВСТУП

Анотація. Нормативна навчальна дисципліна «Стратегічні проблеми сучасного світу» охоплює коло теоретичних і практичних аспектів, що виникли перед людством в умовах глобалізації. У процесі викладання матеріалу розглядаються основні стратегічні проблеми сучасності та шляхи їх вирішення, приділена увага визначенню пріоритетності та комплексності проблем, а також визначенню псевдопроблем. Предметом вивчення освітнього компоненту є взаємозв'язок політичних, історичних, філософських, економічних, соціальних та екологічних процесів, що тривають в умовах глобалізації.

Зміст дисципліни: програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів:

1. Теоретико-методологічні засади вивчення стратегічних проблем людства.
2. Інтерсоціальні глобальні проблеми сучасного світу та шляхи їх вирішення.
3. Цифрова людина і цифрове суспільство.

Ключові слова: стратегічні проблеми сучасного світу, глобалізація, глобалізм, коеволюція, синергетика, тероризм, глобальна безпека, цифровізація, Римський клуб, цифрова людина, цифрове суспільство.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <i>01 Освіта / Педагогіка</i>	Нормативний освітній компонент	
Модулів – 2	Спеціальність <i>014 Середня освіта (Українська мова і література)</i>	Рік підготовки: 2	
		Семестр: 3	
Змістових модулів – 3			
Загальна кількість годин – 90			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 4	Освітньо-професійна програма <i>Середня освіта (Українська мова і література. Історія)</i>	Лекції	
		16 год.	4
		Практичні, семінарські	
		20 год.	4
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
54 год.	82		
		Вид контролю: екзамен	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання: 33% – 67%;
для заочної форми навчання: 10% – 90%.

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. **Мета дисципліни** – забезпечити здобувачів вищої освіти знаннями про важливі проблеми сучасного світу у сфері історії, філософії, екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання.

2. **Завдання дисципліни** – розкрити сутність стратегічних проблем сучасності; визначити тенденції у динаміці глобальних проблем; оцінити вплив стратегічних проблем сучасності на життєдіяльність людського суспільства, його розвиток та безпеку; визначити причини виникнення стратегічних проблем сучасності, аналізувати їх регіональні відмінності та оцінювати фактори антропогенного впливу; класифікувати стратегічні проблеми сучасності; визначити можливі шляхи подолання стратегічних проблем сучасності.

Професійні компетентності,

на формування яких спрямована навчальна дисципліна

Інтегральна: Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

Загальні:

1) Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК3).

2) Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (ЗК 4).

Фахові:

- 1) Здатність критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності (ФК4).
- 2) Здатність до самостійної інтерпретації змісту історичних джерел та історичних фактів і формування власної оцінки у ставленні до минулого й сьогодення України та світу (ФК 10).
- 3) Здатність орієнтуватися в історичних періодах, розуміти критерії та особливості різних наукових підходів до періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу (ФК 11).
- 4) Здатність формулювати інтерпретаційні й оціночні судження конкретних історичних фактів, явищ і процесів. Здатність орієнтуватися в історичному просторі й пояснювати динаміку його змін (ФК 12).

Програмні результати навчання

- 1) Поширювати знання через призму національних та загальнолюдських цінностей, толерантності, адаптивності до культурного середовища (ПРН 1).
- 2) Демонструвати знання категоріального апарату лінгвістики, літературознавства та історії (ПРН 5).
- 3) Уміння встановлювати географічну детермінованість конкретних історичних явищ і процесів; використовувати картографічний матеріал при поясненні причинно-наслідкових зв'язків у новітній історії світу та України, візуалізувати події за допомогою карти (ПРН12).
- 4) Демонструвати уміння вибирати та класифікувати історичну та джерельну базу з метою розкриття її інформаційного потенціалу (ПРН13).
- 5) Уміння аналізувати й порівнювати факти історичної дійсності та історичні процеси; оцінювати діяльність соціальних груп та історичних постатей з позиції загальнолюдських і національних цінностей; формулювати власну аргументовану позицію щодо суперечливих питань новітньої історії (ПРН14).

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ЛЮДСТВА

Тема 1. Стратегічні проблеми сучасного світу в системі філософського та наукового знання

Глобалізація як стрижнева проблема світового розвитку. Об'єктивні передумови виникнення стратегічно-глобальних проблем. Специфіка філософського осмислення глобальних проблем. Співвідношення понять «глобальність», «глобалізм», «глобалізація», «глобалістика», «глобальні проблеми». Різноманіття філософських підходів до досягнення стратегічно-глобальних проблем.

Тема 2. Основні парадигми глобалістики

«Римський клуб»: класика алармістського підходу. Парадигма «сталого розвитку». Школа «універсального еволюціонізму» або «глобальної екології». Школа «мітозу біосфер»: пошук шляхів до формування ноосфери. Школа «контрольованого глобального розвитку». «Світ-системний аналіз» та концепція «глобальної соціалізації».

Тема 3. Палеоглобалістика та її значення в осмисленні глобальних проблем

Глобальні процеси в історії Землі та життя. Глобальна історія людства: шлях наукового пізнання. Принципи вивчення глобальних процесів минулого. Глобальні кризи в минулому та майбутньому.

Тема 4. Футурологія. Прогностика. Футуроглобалістика

Прогностика і футурологія. Методологічні аспекти прогностики. Футуроглобалістика в системі знань про майбутнє. Основні проекти і моделі глобального розвитку. Алярмістські прогнози-попередження. Футурологічний вимір художніх творів.

Змістовий модуль 2

ІНТЕРСОЦІАЛЬНІ ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СВІТУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Тема 5. Проблеми глобальної безпеки

Ліквідація загрози планетарної військової катастрофи як умова вирішення глобальних проблем. Еволюція поглядів на війну та її причини. Особливості сучасного мілітаризму. Ракетно-ядерна та інша зброя масового знищення. Проблема збереження миру.

Тема 6. Демографічна ситуація в світі на початку XXI століття

Народонаселення й економічний ріст. Старіння планети: негативний приріст як політичне явище. «Демографічний вибух» та його соціально-економічні та політичні наслідки. Проблема перенаселення планети та можливі засоби її вирішення. Проблема «золотого мільярду». Подолання різниці між рівнем життя населення розвинутих і розвиваючих країн.

Тема 7. Глобальна проблема сталого розвитку

Етимологія поняття «сталий розвиток». Багатозначність термінологічного поєднання у науковій літературі і документах міжнародних організацій. Сталий розвиток як нова парадигма людської цивілізації. Принципи сталого розвитку людської цивілізації. Місце концепції сталого розвитку у сучасній глобалістиці і глобальному прогнозуванні. Аспекти «сталого розвитку» цивілізації: філософський, політичний, демографічний, соціальний, економічний, екологічний. Ключова роль ООН та її спеціалізованих організацій в розробці стратегії «сталого росту». Міжнародні конференції і програми як інструмент співробітництва. Значення міжнародних інституцій та міжнародного співробітництва у формуванні політики сталого розвитку.

Змістовий модуль 3.

ЦИФРОВА ЛЮДИНА І ЦИФРОВЕ СУСПІЛЬСТВО

Тема 8. Проблема взаємодії цифрової людини і цифрового суспільства

Взаємодія цифрової людини і цифрового суспільства у контексті методології складності та Agile-філософії. Системна методологія аналізу взаємодії цифрової людини і цифрового суспільства. Синергетично-рефлексивна модель взаємодії цифрової людини і цифрового суспільства. Практичні аспекти впровадження цифрових технологій як чинник удосконалення діджиталізованого суспільства Формування креативно-інноваційного потенціалу особистості в умовах цифровізації Програма «Цифрова економіка та електронна освіта» у контексті парадигми європеїзації. Досвід практичної діяльності у становленні цифрового суспільства (на прикладі компаній Біла Гейтса (Microsoft), Стіва Джобса (Apple), Енді Гроува (Intel) Нова парадигма Agile-менеджменту як умова виживання організацій в умовах нестабільності та діджиталізації.

Тема 9. Проблема інновацій як найпотужнішого чинника цифрового суспільства

Перспективні напрями розвитку інновацій як найпотужнішого чинника зростання цифрового суспільства. Інноватика як ключова стратегія конкурентоспроможності у XXI столітті Креативно-інноваційний потенціал підприємства як ключ до виживання підприємств. Креативна економіка як економіка, що базується на нових цінностях ощадливості, інклюзивності та балансу. Формування концепції стратегії кібербезпеки в умовах глобалізації. Оцифрування культурних надбань: виклики та сучасні практики.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь го	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	ла б	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7		-	-	-	-	-
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади вивчення стратегічних проблем людства												
Тема 1. Стратегічні проблеми сучасного світу в системі філософського та наукового знання	10	2	2			6	10	2				8
Тема 2. Основні парадигми глобалістики	12	2	4			6	8					8
Тема 3. Палеоглобалістика та її значення в осмисленні глобальних проблем	10	2	2			6	8					8
Тема 4. Футурологія. Прогностика. Футуроглобалістика	10	2	2			6	8					8
Разом за змістовим модулем 1	42	8	10			24	34	2				32
Змістовий модуль 2. Інтерсоціальні глобальні проблеми сучасного світу та шляхи їх вирішення												
Тема 5. Проблеми глобальної безпеки	10	2	2			6	8					8
Тема 6. Демографічна ситуація в світі на початку XXI століття	10	2	2			6	8					8
Тема 7. Глобальна проблема сталого розвитку	10	2	2			6	8		2			8
Разом за змістовим модулем 2	30	6	6			18	26		2			24
Змістовий модуль 3. Цифрова людина і цифрове суспільство												
Тема 8. Проблема взаємодії цифрової людини і цифрового суспільства	10	2	2			6	15	2				13
Тема 9. Проблема інновацій як найпотужнішого чинника цифрового суспільства	8		2			6	15		2			13
Разом за змістовим модулем 3	18	2	4			12	30	2	2			26
Усього годин	90	16	20			54	90	4	4			82

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Стратегічні проблеми сучасного світу	2
2	Основні парадигми глобалістики	4
3	Палеоглобалістика	2
4	Футурологія. Прогностика. Футуроглобалістика	2
5	Глобальна безпека	2
6	Демографічна ситуація у світі на початку ХХІ століття	2
7	Глобальна проблема сталого розвитку	2
8	Цифрова людина і цифрове суспільство	2
9	Інновації як чинник цифрового суспільства	2
	Всього:	20

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Глобалізація як основна тенденція розвитку сучасної світової системи	8
2	Основні концепції глобалістики	8
3	Експертне оцінювання ієрархії глобальних проблем за методом Дельфі.	8
4	Демографічна проблема світу	8
5	Аналіз стану природних ресурсів світу як факторів світової кризи	8
6	Інтерсоціальні проблеми людства	8
7	Основні міжнародні договори для подолання глобальних проблем людства	6
	Всього:	54

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

1. Огляд публікацій із проблематики стратегічних проблем сучасного світу обсягом 3–4 стор. (сторінка – 300–320 слів комп'ютерного набору 14-м кеглем через 1,5 інтервалу).

2. Повідомлення на студентську наукову конференцію за результатами власного дослідження обсягом 3–4 стор. Орієнтовний перелік тем:

1. Проблеми глобальної безпеки
2. Глобальні хвороби людства у ХХІ ст.

3. Демографічна ситуація в світі на початку XXI століття
4. Глобальна проблема сталого розвитку
5. Проблема взаємодії цифрової людини і цифрового суспільства
6. Проблема інновацій як найпотужнішого чинника цифрового суспільства
7. «Римський клуб»: класика алармістського підходу.
8. Інноватика як ключова стратегія конкурентоспроможності у XXI столітті
9. Глобалізація як стрижнева проблема світового розвитку.
10. Різноманіття філософських підходів до досягнення глобальних проблем.
11. Принципи вивчення глобальних процесів минулого.
12. Глобальні кризи в минулому та майбутньому.
13. Основні проєкти і моделі глобального розвитку.
14. Футурологічний вимір художніх творів.
15. Ліквідація загрози планетарної військової катастрофи як умова вирішення глобальних проблем.
16. Еволюція поглядів на війну та її причини.
17. Проблема збереження миру.
18. Здоров'я населення планети як необхідна умова прогресу цивілізації у XXI ст.
19. Індикатори та показники стану здоров'я населення країн світу.
20. Шляхи подолання сучасних тенденцій погіршення здоров'я населення світу.
21. «Демографічний вибух» та його соціально-економічні та політичні наслідки.
22. Проблема перенаселення планети та можливі засоби її вирішення.
23. Охарактеризуйте глобальну продовольчу проблему в структурі політики глобальної безпеки.
24. Розкрийте регіональні аспекти глобальної екологічної проблеми.
25. Здійсніть історико-географічний екскурс у контексті глобальної демографічної проблеми.
26. Розкрийте регіональні аспекти глобальної демографічної проблеми.
27. Охарактеризуйте особливості міжнародної безпеки і регіональні конфлікти.
28. Розкрийте суть глобальної проблеми збереження біорізноманіття Землі.
29. Поясніть регіональні аспекти глобальної проблеми захворюваності населення.
30. Розкрийте регіональні аспекти глобальної проблеми бідності.

31. Проаналізуйте глобальну проблему голоду.
32. Поясніть шляхи подолання глобальної проблеми цифрової неграмотності населення.
33. Розкрийте сутність глобальної проблеми тероризму.
34. Поясніть регіональні аспекти глобальної проблеми наркоманії.
35. Поясніть регіональні аспекти глобальної проблеми злочинності.
36. Охарактеризуйте кіберзлочинність як нову глобальну проблему людства.
37. Проаналізуйте глобальну проблему переїдання населення та незбалансованого харчування.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Програмою курсу передбачається обов'язкове індивідуальне навчально-дослідне завдання, яке виконується на основі засвоєння певного змістового модулю або змісту навчального курсу в цілому. Основна мета такого завдання полягає у систематизації, закріпленні, поглибленні теоретичних знань із курсу та застосування їх при вирішенні конкретних дослідницьких задач. Автор має продемонструвати рівень своєї фахової кваліфікації, ерудиції, а також володіння методикою та методологією наукового дослідження. Виконання завдання покликані сприяти підвищенню рівня інтелектуальної та дослідницької культури, більш глибокому осмисленню найістотніших проблем філософії та методології науки, засвоєнню необхідних форм та методів науково-практичної діяльності, розвитку творчого мислення.

Завдання пропонуються у формі написання творчої роботи, яка має вирізнитися, з одного боку, концептуальним характером, а з другого, – самобутнім авторським підходом до теми. Передусім, на високу оцінку може претендувати робота, яка містить власний погляд на розглядувану проблему, відзначається логічністю і переконливістю аргументації, конкретними прикладами, зв'язком із актуальними сучасними проблемами.

Робота повинна містити план, обґрунтування вибору теми, послідовно-логічний виклад матеріалу, концептуальні висновки і список використаної літератури. Орієнтовний обсяг такої роботи – від 5 до 15 сторінок. Ступінь оригінальності тексту не менше 75 %.

ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

ІНДЗ оцінюється за такими критеріями:

- 1) самостійність виконання;
- 2) логічність і послідовність викладення матеріалу;
- 3) повнота розкриття теми (проблемної ситуації або практичного завдання);
- 4) обґрунтованість висновків;

- 5) використання статистичної інформації та довідкової літератури;
- 6) можлива наявність конкретних пропозицій;
- 7) якість оформлення.

Оцінювання індивідуальних завдань проводять за 4 (15 балів)-бальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно):

1. Для одержання оцінки 5 (відмінно) студент повинен:

укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
викладати теоретичний матеріал чітко, коротко, пов'язано й обґрунтовано;
уміти оперативно розібратися в запропонованій ситуації, грамотно оцінити її й обґрунтувати ухвалене рішення;
упевнено відповідати на запитання викладача й без зауважень із їх боку;

2. Для одержання оцінки 4 (добре) студент повинен:

викладати теоретичний матеріал обґрунтовано й складно;
укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
не утруднятися у виборі рішення при аналізі запропонованої ситуації;
уміти обґрунтувати ухвалене рішення;
добре відповідати на запитання викладача.

3. Для одержання оцінки 3 (задовільно) студент повинен:

викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
розібратися в запропонованій ситуації й розробити пропозиції щодо вирішення;

позитивно відповідати на запитання викладача;

допускаються недостатньо впевнені й чіткі відповіді, але вони повинні бути, власне кажучи, правильні.

4. Оцінку 2 (незадовільно) одержують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у п.3.

Оцінка знання матеріалу, оцінюється за 4-ри бальною системою і згідно з «Методикою переведення показників успішності знань студентів» переводить у систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 1).

Таблиця 1 – Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ЕС TS оцінка	% набраних балів
1	2	3	4
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання лише з незначними помилками	A	10-15 балів
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B	5-10 балів
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	0-5 балів
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно* – потрібно попрацювати перед тим, як перездати тест	FX	0 балів
	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F	

* При оцінюванні ІНДЗ приділяють увагу також їх якості й самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась вимога не буде виконана, то оцінка знижується.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, семінари, індивідуальні науково-дослідні завдання; пояснювально-ілюстративні, проблемні та частково-пошукові методи з використанням аудіовізуальних засобів, спеціалізованого програмного забезпечення освітнього процесу, електронних бібліотек та архівів, онлайн-енциклопедій, -словників і -баз даних.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточне оцінювання, оцінка самостійної та індивідуальної роботи, підсумкове тестування, екзамен.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота										ІНДЗ	Тест	Сума	
Змістовий модуль №1 Змістовий модуль №2 Змістовий модуль №3													
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	15	35	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
66–74	D	задовільно	
60–65	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Конспекти лекцій, розробки семінарських завдань, завдання для самостійної та індивідуальної роботи.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Алексєєнко І.В., Курас А.І., Маргулов А. Х. Глобальні проблеми міжнародних відносин та світової політики: безпековий вимір. Підручник. За заг.редак. д-ра політ.н., проф. Алексєєнко І.В. Дніпро: ДДУВС. 2021.164 с.

2. Алексєєнко І.В., І.А. Єремєєва, Маргулов А. Х., М.В. Несправа. Історія міжнародних відносин. Підручник. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.
3. Воронкова В. Г., Нікітенко В.О. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика : монографія. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2022. 460 с.
4. Глобальні проблеми сучасності : підручник [кол. авт.]; за ред. В. С. Бакірова (голова), А. П. Голікова, О. А. Довгаль, В. А. Пересадько, В. І. Сідорова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 632 с.
5. Книш М., Котик Л. Глобальні проблеми людства: навч. посібник. Львів: Простір-М, 2021. 130 с.
6. Філософія глобальних проблем сучасності: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / [Кол. авторів; за наук. ред. Арістової А. В.; упорядн. словн. Волобуєва С. В.]. К.: НТУ, 2016. 184 с.

Додаткова література

1. Книш Мирослава Глобальні проблеми людства : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 330 с.
2. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник. К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. 109 с.
3. Лукашевич В.М. Глобалістика: навч.посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. Львів: Новий Світ 2000, 2010. 440 с.
4. Міжнародні економічні відносини: підручник за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 464 с.
5. Мороз О.В., Сеньківська Г.Я., Легін В.Б. Синергетичний підхід до аналізу стратегії управління глобальними викликами: моделі та практичне застосування в контексті соціально-гуманітарних наук. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»): журнал.* 2023. № 15(33). С. 335–367. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15\(33\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15(33)).

6. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник. За заг. ред. проф. Л.Г.Мельника. Суми: «Університетська книга», 2005. 654 с.
7. Царик Л.П. Глобальні проблеми сучасності. Практикум до виконання семінарських, лабораторних та індивідуальних науково-дослідних завдань. Тернопіль, 2016. 40 с.
8. Харарі Ю.Н. 21 урок для 21 століття. 2-ге вид. К.: Форс Україна, 2019. 416 с.
9. Філософія глобальних проблем сучасності [Текст] : навч. посіб. / В. Х. Арутюнов, В. М. Свінціцький ; Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана». К. : КНЕУ, 2008. 176 с.
10. Філософія глобальних проблем сучасності [Текст] : монографія / В. П. Капітон, О. В. Капітон, В. В. П'ятун ; Дніпропетр. держ. фін. акад. Д. : ДДФА, 2010. 373 с.
11. Moroz, O., Komysh, S., Krasnozhon, N., Datsenko, V., & Hranatyрко, B. The strategy of the historical policy of Ukraine in the context of the development of the Russian-Ukrainian war: an anthropological aspect. *Amazonia Investiga*. September 2022. Vol.11. Num.57. P. 92–99. DOI <https://doi.org/10.34069/AI/2022.57.09.10>.

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бібліотека КОГПА ім. Тараса Шевченка (книжковий фонд).
2. Бібліотека кафедри історії та методики навчання КОГПА ім.Тараса Шевченка.
3. Кременецька міська бібліотека ім. Ю. Словацького.
4. Вебсайт Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського.
URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
5. Електронна бібліотека Ін-ту історії України НАН України. URL: <http://resource.history.org.ua/>
6. Електронна бібліотека «Чтиво». URL: <http://www.chtyvo.org.ua>

7. Електронна бібліотека «Культура України». URL: <https://elib.nlu.org.ua>
8. Онлайн-енциклопедія «Вікіпедія». URL: <https://uk.wikipedia.org>
9. Віденська Конвенція про охорону озонового шару. URL: <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1985/01.php>.
10. Декларація Ріо-де-Жанейро Конференції ООН з навколишнього середовища й розвитку. URL: <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1992/07.php>.
11. Декларація тисячоліття ООН. URL: http://www.unesco.ru/rus/pages/about/decl_mill.php.
12. Договір про Антарктику. URL: <http://www.ipolitics.ru/lnk/216.htm>.
13. Електронна бібліотека антиглобалістської тематики. URL: <http://www.imperativ.net/news/library.htm>.
14. Звіти Світового банку про світовий розвиток. URL: <http://www.worldbank.org>.
15. Кіотський протокол до Рамочної конвенції ООН про зміну клімату. URL: http://www.wwf.ru/about/what_we_do/climate/kyoto.
16. Монреальський протокол з речовин, що руйнують озоновий шар. URL: <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1987/01.php>.
17. Офіційний сайт Інституту проблем глобалізації. URL: <http://www.imperativ.net/iprog/deliagin.htm>.
18. Офіційний сайт Міністерства охорони навколишнього природного середовища України. URL: <http://www.menr.gov.ua/cgi-bin/go>.
19. Офіційний сайт ООН. URL: <http://www.un.org>.
20. Офіційний сайт Римського клубу. URL: <http://www.clubofrome.org>.
21. Принципи природоохоронної політики. URL: <http://www.ecolife.ru/info/docum/glob-5.shtml>.
22. Серія статей про проблеми й форми глобалізаційного розвитку світу. URL : <http://www.patriotica.ru/subjects/globalisation.html>.
23. Стокгольмська Декларація ООН із проблем навколишнього середовища. URL: <http://www.ecolife.org.ua/laws/inter/1972/04.php>.